

מעורב

גליון מס' 8 | יוני 2012, שנת תשע"ב

עיתון היחידה
למעורבות חברתית
אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

[צמיחה]

ברוכים הבאים

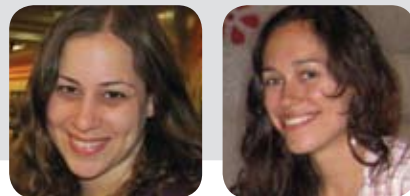
'באמת בדיוק הזמן לדבר על צמיחה!'; יוקר המחיה בישראל הולך ועולה. קשישים מחטטים בפחים ברחובות עירנו. מעמד הביניים מצטמק. המים שאנו שותים והאוויר שאנו נושמים הופכים ליותר ויותר מזוהמים. פליטי מלחמה אפריקאים עוברים עיניים קשים בסיני, קילומטרים ספורים מהגבול עם ישראל. קק"ל הורסת בתים של אנשים בשביל לשתול במקומם עצים. המדינה מארגנת את "ועידת הנגב" ולא טורחת להזמין אליה אפילו נציג בדואי אחד. יותר ויותר עובדים מועסקים על ידי חברות קבלן ותעסוקה יציבה והוגנת הופכת לדבר נדיר בישראל. לאור כל מה שמתרחש כאן, לא קצת נאיבי מצדנו לרצות לכתוב על צמיחה?

תחום השינוי החברתי, מטבעו, פוגש את החברה במקומות הכי כואבים שלה: בשברים, בקרעים ובסדקים, אותם הפעילים החברתיים מנסים למלא במטרה להביא לתיקון ולשוויון. לעומת ההתמודדות הקשה והמייגעת הכרוכה בעיסוק בתחום הזה, במילה צמיחה מגולמות אופטימיות והבטחה לעתיד טוב יותר.

הגיליון האחרון לשנה זו הוא הזדמנות טובה עבורנו לעצור ולהסתכל אחורה (הפעם לא דווקא בזעם) על הדברים שנעשו ונעשים כאן. לראות שלצד הבעיות החברתיות שעליהן כתבנו בהרחבה בעבר, מרגישים באויר גם צמיחה. יש הרגשה שמתרחשים כאן תהליכים יפים, שאנשים מתעוררים ורוצים לפעול למען חברה צודקת יותר, למען העתיד שלהם ושל המדינה שלהם. תחושה שבאדישות המנומנת של החברה הישראלית מתחילים להיווצר סדקים, ולתוכם פורץ גל של שינוי מחשבתי ועשייה חברתית.

כדי להמשיך ולפעול במציאות שלנו, פעילים חברתיים חייבים להיות אופטימיים גם כשהמצב מסביבם נראה מייאש וחסר תקווה. ללא האמונה ביכולת ליצור שינוי חיובי וצמיחה חברתית, קשה עד בלתי-אפשרי לפעול למען השגתם. האמונה ביכולתה של חברה לצמוח היא גם אמונה בבני-אדם ודבקות עיקשת בהומניזם. הפחד והדעות הקדומות הם אלה שמונעים מאתנו לראות את האנשי שבאחר. לדעתנו הפתרון לאלו הוא שאיפה לדיאלוג אמיתי ומתמיד עם המתרחש סביבנו, הדיפת סיסמאות חד-מימדיות ולמידה ארוכה ומעמיקה של הנושאים, בהם כרוכים היבטים רבים ולעיתים אינטרסים מנוגדים, וכן המנגעות משיח מתלהם וכוחני וחתירה לשיח מעמיק ששואל שאלות. המציאות בישראל יכולה להיות קשה ומורכבת ולעיתים קל מדי להפוך את השכנים לאויבים. בואו נמשיך להקשיב אחד לשני, כי כשהשכן שלנו יחיה ברווחה, גם אנחנו נזכה בחיים שקטים ונטולי פחד. זה הזמן להודות לכל מי שלקח חלק ביצירת 'מעורב' השנה: כותבים, מהאיניים, מאיריים ולכל מי שתרום ממחשבותיו ורעיונותיו. אנו מאחלות לכולנו חופש נעים ואקטיביסטי, שנמשיך להאמין ביכולת שלנו להצמיח את החברה וליצור שינוי: "היה אתה השינוי שאתה הוצה לראות בעולם" (מהטמה גנדי).

קריאה מהנה,
הדס אלוני ותמר סתר, עורכות

4 | מתערבבים

6 | צמיחה: אליה וקוץ בה
 ד"ר שני בר-און

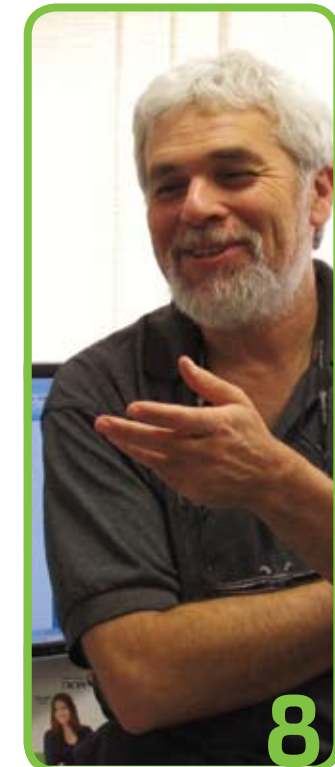
8 | מישהו צריך לבנות הכל מחדש
 הדס אלוני מראיית את פרופ' לב גרינברג

12 | מי צומח בכלכלה חופשית?
 תומר קרת

13 | לצמוח דרך התאחדות הסטודנטים
 בעז מנחין

14 | חשבון פשוט
 תומר סתר

15 | מה קורה ביחידה

"מעורב" - עיתון היחידה למעורבות חברתית, אוניברסיטת בן גוריון בנגב מופק על-ידי היחידה למעורבות חברתית מנהלת היחידה: עו"ד ורד סרוסי כ"ץ
 עריכה ועריכה לשונית: הדס אלוני ותמר סתר
 מנהל העיתון: אילן קלגרד
 עיצוב גרפי: עיצובי הנגב
 קריקטורה ב"מתערבבים": שי גליקמן
 טלפון המערכת: 08-6461788, פקס: 08-6472921 | מעורב
 דואר אלקטרוני: hadas.ltd@gmail.com | tamar.setter@gmail.com
 בית-דפוס: דפוס אוניברסיטת בן-גוריון

עיתון מעורב מבקש לתת ביטוי לקשת של דעות. הדעות המוצגות בגיליון הן על דעת הכותבים בלבד ולא על דעת היחידה למעורבות חברתית ו/או האוניברסיטה.

שורה תחתונה | אייל, נרשם ללימודים בשנה הבאה, ראשון לציון

התחום שיש בו הכי הרבה צמיחה לדעתי זה בהייטק. יש בארץ יותר ויותר חברות שעוסקות בתחום הזה וישראל נחשבת לעצמה טכנולוגית. בגלל זה אני רוצה ללמוד הנדסה.

שורה תחתונה | מורן, פסיכולוגיה ומדעי המוח שנה ב', רמת-גן

בבאר-שבע כיום יש צמיחה. העיר מתפתחת ומעודדת אנשים מכל רחבי הארץ לגור בה. העיר נהפכת לעיר ההיי-טק והפיתוח התעשייתי. באר-שבע הופכת לקרקע פורייה לפיתוח ולצמיחה.

מיי איגוה

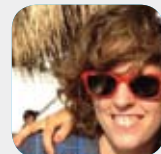
היי, אני סטודנטית באוניברסיטת טאפטס בבוסטון והגעתי לבאר שבע לסמסטר אחד. החלטתי להתנדב כי זו בעיני דרך נהדרת להבין יותר לעומק את המקום, לתרום לקהילה ועל הדרך גם לתרגל את העברית שלי. הארגון שבו אני מתנדבת נקרא "שבועת האדמה". הוא מפעיל גינה קהילתית במרכז הקליטה קלישר בשכונת ג' עבר האוכלוסייה של עולים מאתיופיה. לכל משפחה יש בגינה ערוגה משלה והם מגדלים עליה את הגידולים שהם בוחרים. אני שם פעם בשבוע וכל פעם אני עושה משהו אחר. לפעמים אני מעשבת ומנקה את השטחים הציבוריים של הגינה ולאחרונה עזרתי בבנייה של ה"מודג'ו"- בית אתיופי מסורתי שעשוי מבוץ.

מה כיף לי בתפקיד: אני ממש נהנית כאן בגלל תחושת הקהילתיות. המתנדבים עובדים לצד העולים שלכל אחד מהם יש שטח אדמה משלו. לא רק מבוגרים עובדים כאן אלא גם ילדים בכל הגילאים, הם יוצאים החוצה ומאוד נהנים לעשות עבודה פיזית ביחד. נורא כיף לי עם הילדים, הם מאוד אנרגטיים ותמיד רוצים להיות "העוזרים הקטנים" שלנו.

חוויה מצחיקה: כדי לבנות את בית הבוץ הביאו לנו מומחה סקוטי בשם אלן. המומחיות שלו היא לבנות באמצעות חומרי בניה לא קונבנציונליים ואפשר לראות שהוא פשוט מת על מה שהוא עושה. זה היה ממש מצחיק לראות את האינטראקציה בין אלן לבין סטודנטים מתנדבים אחרים כי המבטא שלו "מאוד סקוטי" ותוך כדי עבודה כולנו נקרענו מצחוק בגללו.

שלושה דברים שאני לא יכולה בלעדיהם: מזג אוויר חם (אני ממיאמי ובבוסטון אני פשוט סובלת!), טוילים ואהבה...אה, וגם ממתקים אף פעם לא מזיק!

מהי צמיחה עבורי?

רוני צ'סלר
סטודנטית לעבודה סוציאלית
ופעילה בעמותת איילים

צמיחה היא הכרה בכך שכל בן-אדם הוא ייחודי ולא ניתן להחלפה. צמיחה היא גם הכרה בכך שחוסר הגשמה עצמית משפיע על הצמיחה החברתית. לדוגמה, אדם שרוצה להגשים את עצמו בתור ליצן רפואי ולא עושה זאת מאחר שהמקצוע לא נחשב בחברה למספיק מכובד, לא רק שימנע מעצמו סיפוק ואושר אמיתיים, אלא גם ימנע הבאת אושר לאינסוף חולים. אדם שחלמו להיות מורה, ולא יגשים את חלמו מהסיבה שהמקצוע אינו משתלם מבחינה כלכלית, לא רק ימנע מעצמו סיפוק ואושר מהעברת הידע שלו ומקבלת ידע מתלמידיו, אלא גם לא יכיר תלמידים הזקוקים לו כדי לפרוץ ולהאמין בעצמם.

ככל שיותר אנשים ישאפו לבטא את קולם הייחודי, כך גם הקולקטיב החברתי יצמח. נוכל לצמוח אם נלמד להקשיב לעצמנו תוך כיבוד בחירת האחר. אני תוהה האם בתקופתנו ערך החומר הגשמי אינו השתלט על ערך אוצרנו הפנימי? התשובה המרגשת והמפחידה לשאלה זו עלולה להיות לא קלה אך שאילת השאלה היא הכרחית. הצמיחה תהיה כדאית גם במקרים שבהם נתקל בקושי ובהתנגדות מצד הסובבים אותנו. יש צורך באמצעים כלכליים כדי להגשים מטרות אישיות, אך אם נדע לדרוש שוויון כלכלי לפני הכל, נוכל להתקרב בצעד נוסף למילוא ימינו בעיסוקים מעניינים שמעניקים משמעות לקיומנו.

לצקת

רְגָעִים שֶׁל חֶסֶד
כְּמוֹ מַיִם לַתְּבִנִּית קְרָחוּנִים -
רֵיחַ גֶּשֶׁם
כְּתוֹם תְּפוּזִים
קֶפֶה חֵם,
וְאֵז, בְּרָגָעִים קְשִׁים,
לְהַפְשִׁיר וְלִשְׁתּוֹת.

מרב זקס-פורטל
מתרגמת ספרות
וסטודנטית לתואר שני
בחוץ לספרות עברית.

שורה תחתונה | ארז, כלכלה וחשבונאות שנה ג', קרית ביאליק

יש צמיחה כלכלית בישראל. הבעיה היא שהצמיחה הכלכלית לא זולגת לכלל הציבור ועם הצמיחה הכלכלית גדלים גם הפערים החברתיים. כדי שתהיה צמיחה כלכלית לכלל האוכלוסייה צריכים להיות יותר מיסים ישירים ולא מיסים עקיפים. כמובן שצריך גם להפסיק את הגזענות שמאפיינת את שוק העבודה במדינת ישראל.

שורה תחתונה | משה, הנדסת תכנה שנה ד', רמת-גן

צמיחה בשבילי היא פיתוח טכנולוגי. אני מרוצה מהפיתוח הטכנולוגי בישראל שרק הולך ומתפתח. עם זאת, כשתהיה צמיחה כלכלית ואמתית בישראל לא תהיה יחידה למעורבות חברתית כי לא נדדק לה מאחר שכל הקבוצות בחברה תצמחנה לבד באופן עצמאי.

צמיחה: אליה וקוץ בה

ד"ר שני בר-און
מרצה במחלקות לפוליטיקה וממשל ולסוציולוגיה ואנתרופולוגיה באוניברסיטת בן-גוריון ומשמשת כחברת סגל במרכז מנדל למנהיגות בנגב. מחקרה עוסקים בהיסטוריה חברתית של עובדים.

אני בעד צמיחה. ומי לא? עץ מלבלב באביב מתארך של 2012 הוא ללא ספק סיבה לשמחה. יחד עם זאת, שוו בנפשכם עץ הגדל בזווית מסוכנת, אשר ברי לכל בר דעת כי ייפול לבסוף? או צמיחתם של חזירים ירוקים בסביבותי של עץ? זו הסכנה שבמילים מעין אלו המשדרות אופטימיות וכמו טומנות בחובן הבטחה לעתיד טוב, מתקדם, ורדרד.

צמיחה הינה מושג כלכלי אבסטרקטי המקובל לאמידת מצבם של משקים לאומיים. המושג נמדד בדרך-כלל על-ידי מדד של התוצר לנפש והשונו

בתוצר המקומי הגולמי (תמ"ג). מכאן שבהחלט יתכן מצב ובו הקטר - תעשיות מתקדמות למשל - יגדילו תפוקתן וייצרו גידול במדדים המעידים על צמיחה, בעוד הקרונות - ענפים אחרים במשק - ייוותרו הרחק מאחור. אכן, זה המצב בישראל בעשורים האחרונים. באופן כללי ניתן לומר כי הצמיחה בישראל הינה חיובית מאז שנות החמישים למעט מספר חריגים. יחד עם זאת, מדדים מאקרו-כלכליים אחרים, ובראשם מדד אי השוויון (גיני), מעידים כי המצב אינו ורדרד כלל, וכי הצמיחה אינה מחלחלת לכלל הענפים במשק, ובפרט אינה משפרת את מצבם של העשירונים הנמוכים.

השימוש במושג חרג זה מכבר מתיאור של תופעה כלכלית רצויה. הוא הפך לקרדום לחפור

בו עבור פוליטיקאים, כלכלנים ובעלי הון הרוצים להלך אימים על הציבור. הרי צמיחה שלילית היא אוקסימורון ואיש אינו רוצה בה. כלומר, מדובר במדד המעיד על מגמה חיובית, אך הוא אחד מבין שלל מדדים לתיאור מצבו של משק לאומי. כאשר נעשה בו שימוש ציני מבלי להזכיר את כל התנאים הנלווים, הרי שמדובר במניפולציה לשמה. כך למשל, לעתים צמיחה מבטאת פיתוח מאסיבי של הממשלה אשר מיטיב

"באופן כללי ניתן לומר כי הצמיחה בישראל הינה חיובית מאז שנות החמישים למעט מספר חריגים. יחד עם זאת, מדדים מאקרו-כלכליים אחרים, ובראשם מדד אי השוויון (גיני), מעידים כי המצב אינו ורדרד כלל, וכי הצמיחה אינה מחלחלת לכלל הענפים במשק, ובפרט אינה משפרת את מצבם של העשירונים הנמוכים."

עם חלקים במשק אך משנה לרעה ולטווח ארוך את מצבם של אחרים. בין 1954 ל-1959 חוותה ישראל צמיחה יוצאת דופן, בין השאר כתוצאה מהשקעות ממשלתיות אדירות היקף בתיעוש אזורי הפיתוח. באותן שנים ממש - כמו בפלנטה אחרת - התקשו תושבי עיירות חדשות (פיתוח) לכלכל את עצמם. במקומות אלו התפרנסו התושבים בעיקר מעבודה יזומה שלא היה בה כדי לכלכל משפחה, דבר שעולה מהדיווח הרשמי של מזכיר מועצת פועלי אופקים בנוגע להקצבת ימי עבודה והשלכותיהם:

"כפי שידוע לך, למרות כל המאמצים ודברי ההסבר, ניתנה לנו עד כה, מדי חודש בחודשו, הקצבת ימי עבודה ללא כל שטח ויחס לצרכים האלמנטאריים של התושבים. בחודש

ינואר למשל, קיבלנו בסה"כ 4625 ימי עבודה, שהיוו אז פחות משליש ממה שהיה דרוש לנו לפי החישוב הנ"ל, וזה אומר מ-8 עד 12 ימי עבודה למשפחה לחודש, תזונה לקויה ולבוש בלוי עם כל מה שכרוך בכך, וזהו מה שמשמע גם מהרושם הראשון של הרופא המקומי. המפקח האזורי שלכם מקצץ לנו בימי עבודה בטענה שמסובבים אנו במושבים וקיבוצים [...] בינתיים הם עצמם מחפשים מקורות תעסוקה לאנשיהם. [...] מזכירות מועצת הפועלים [...]

הביעה חרדה נוכח רמת החיים הלקויה של התושבים, הנובעת מהקצבה מקוצצת, ללא כל יחס והיגיון, של ימי עבודה יזומה [...]".[1]

העובדים באופקים ובמקומות אחרים לא חשו בצמיחה הדוהרת (כעשרה אחוזים בשנה

באותם ימים) ולבלובה לא הגיע עדיהם. את חוויית העבודה שלהם ניתן לסכם במשפט הבא, אשר לקוח ממכתב של ועד עובדי מפעל יהלומים שזכה לסיוע נדיב מהמדינה: "אנו רוצים להתחיל

בחיים חדשים ובמקצוע חדש, וזאת אנו מוכנים לעשות למרות חמש שנים של צרות בעיות ושכר זעום" [2].

הפיתוח ששיאו בעדכון חוק עידוד השקעות הון ב-1959, ואשר פירותיו

נראו היטב בדמות מפעלים חדשים בעיירות, היטיב אכן את מצבן אך גם קיבע את מעמדם בשולי הכלכלה הישראלית. בחשבון אחרון הייתה זו אומנם צמיחה, גם במונחים מקומיים, אך גם הרחקה מסוקדי הכלכלה הישראלית

וקיבוע במרחב, אשר הביאו למצבם הכלכלי הקשה של העיירות על תושביהן. שנות החמישים הן דוגמא מצוינת לפער העצום שיכול להיווצר בין חלקים שונים באוכלוסייה בשל אותה מדיניות צמיחה בצידה.

מושג הצמיחה הכלכלית אינו בודד בעולם המושגים שיש להיזהר בשימוש בהם. כמו שלא כל צמיחה מבטיחה שגשוג לכל, כך גם לא כל 'צדק חברתי' מבטיח זאת. אל לנו לנהות אחר מילים אלו - מבטיחות ככל שיהיו - כעוורים.

"שנות החמישים הן דוגמא מצוינת לפער העצום שיכול להיווצר בין חלקים שונים באוכלוסייה בשל אותה מדיניות צמיחה בצידה."

השימוש במושג צמיחה חרג מכוונת מכונני הכלכלנים, אשר דואגים בדרך כלל במאמריהם לאזן את מדדי הצמיחה עם מדדים נוספים (כמו אי

השוויון, האבטלה או הגירעון המסחרי). כמו מילים 'ורדרדות' אחרות - אלו המצביעות לעבר אופק מבטיח יותר, הצמיחה הינה מושג שהפך לנשק בידי קובעי מדיניות כלכלית. כמו בשומענו מילים רבות אחרות שנאמרות מפיהם של קובעי המדיניות, עלינו להפעיל את חוש הביקורת גם במקרה זה, ולשאל על מה שלא מיוצג במושג הצמיחה, על

"מושג הצמיחה הכלכלית אינו בודד בעולם המושגים שיש להיזהר בשימוש בהם. כמו שלא כל צמיחה מבטיחה שגשוג לכל, כך גם לא כל 'צדק חברתי' מבטיח זאת. אל לנו לנהות אחר מילים אלו - מבטיחות ככל שיהיו - כעוורים."

אלו שמשלמים את מחירו ועל השלכותיו ארוכות הטווח. כולנו רוצים עצים שיצמחו לגובה רב ויצלו עלינו בקיץ הקרב. יחד עם זאת, אנחנו רוצים גם שלא יפלו על ראשינו ולא יצמחו על חשבון צמחים אחרים.

[1] ועד העובדים של מפעל 'זשקן' למר סכב מאגף התעסוקה במשרד העבודה, 7 במבמבר 1961, א/א, IV-28-353. להרחבה ראו: ש. בר-און, 2007, 'חזוה שחופר: עובדים ומדינה באפקים, 1955 - 1981', עומם בתקומת ישראל, 17: 287 - 317.
[2] עמחי מאור למשרד העבודה, 28 במאי 1958, ארכיון העבודה על שם פנחס לבן (א/א), IV-1-9561-208.

שורה תחתונה | מעיין, ניהול מערכות בריאות שנה א', אשקלון

צמיחה עבורי היא צמיחה חברתית שתוביל לערות ולמודעות חברתית. בקיץ האחרון הצמיחה החברתית באה לידי ביטוי במחאה החברתית. באופן פרדוכסלי, האנשים שהי זקוקים לצמיחה, האנשים שמגיעים ממקומות מקופחים, מוותרים על הניסיון להשיגה מראש מתוך ייאוש. אולי אם תהיה העצמה דווקא של האנשים החזקים בתוך הקבוצות המקופחות תהיה צמיחה חברתית בישראל.

שורה תחתונה | אנגי, לומדת תקשורת לתואר שני ועובדת בסניף דיילי, באר שבע

קשה לי למצוא תחום שיש בו צמיחה. מפריע לי שמאוד קשה להתקדם מבחינה מקצועית היום בלי ניסיון. שני הוריי סיימו תואר שני בהצטיינות וכשהגיעו לארץ שניהם עבדו בניקיון. לוקח הרבה מאוד זמן להשתלב בחברה מבחינה מקצועית.

מישהו צריך לבנות הכל מחדש

מה קרה השנה שהוציא עשרות-אלפי ישראלים לרחובות? כיצד תשפיע המחאה על המפה הפוליטית? ומה מחכה לנו הקיץ עם חזרתה של המחאה? פרופ' לב גרינברג מהמחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה מסכם שנה לצמיחתה המחודשת של המחאה החברתית.

מראיינת: הדס אלוני

של המחאה לישראל, אך לא לשער לאילו מימדים עצומים תגיע: "אני לא יכול להגיד שצפיתי את המחאה הזאת. לפני כן אנשים כן יצאו לרחובות אבל אי-אפשר היה להגיד שזהו העם, אלה היו קבוצות שונות שלכל אחת האינטרס שלה, העם כקהילה לא היה קיים. אחת ההצלחות של המחאה היא ביכולת להגדיר שהעם זה כולנו. זו הגדרה שהופיעה כבר בשנת 1998 כשהסטודנטים ארגנו את השביתה הגדולה הראשונה שלהם. סטודנטים זה כולם: ערבים ויהודים, דתיים וחילוניים, מזרחיים ואשכנזים. אני עוקב אחרי הדור הזה. אנחנו מדברים על דור שקיבל מכה פוליטית מאוד גדולה. דור שראה ברבין את המנהיג שלו וחווה את הרצח כתחילת פירוקו של העם. הדור הזה מחפש לעצמו מקום, אין לו יצוג פוליטי. זהו דור שנפגע עמוק מאוד מהמדיניות הכלכלית של ביבי, שדומות לה רואים בכל העולם. אני קורא לדור הזה דור ב'. דור שהסכמי השכר שלו הם הסכמים זמניים: בלי פנסיה, זכויות סוציאליות וקביעות. זה לא משנה אם המועסק הוא מרצה באוניברסיטה כמורה מן החוץ, אסיסטנט או עובד ניקיון. כולם חיים באיום מתמיד להיות מפוטרים. הותיקים ממשיכים לקבל את כל

מחאה חברתית היא נושא חם ואקטואלי כיום. תוך שנה בלבד צמד המילים הזה שבמשך שנים היה זר לאוזן הישראלית, הפך לחלק בלתי נפרד מהשיח הציבורי. סביר להניח שכמעט לכל אחד שנשאל לדעתו יהיה משהו להגיד עליו. מתי בעצם הפכה המחאה החברתית לכה אקטואלית? עד הקיץ האחרון מי שאיכלס את ההפגנות החברתיות היה מיעוט זניח של פעילים, בעוד שאר העם היה שרוי במה שנראה כתרדמת עמוקה, מעין שקט תעשייתי ששום גזירה כלכלית לא באמת הצליחה להפרו. מה התרחש השנה שגרם לצמיחתה האדירה של המחאה החברתית? איך קרה שקוטג' אחד סטנדרטי גרם לעשרות-אלפי אנשים, שבמשך שנים היו אזרחי כורסא למופת, להכין שלטים ולצאת לרחוב? כדי לענות על שאלות אלה ולהבין טוב יותר את גל המחאה שפוקד אותנו, נפגשתי לשיחה עם פרופ' לב גרינברג; מרצה בכיר לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, פעיל חברתי ופוליטי מצעירותו, ואחד מהפרופסורים היותר ידידותיים שיצא לי לפגוש באוניברסיטת בן-גוריון.

לדברי פרופ' גרינברג, ניתן היה להריח את הגעתה

הזכויות שמגיעות להם, ומי שיגיע אחריהם יקבל תנאים גרועים יותר. הדור שלי דאג לעצמו אבל לא הצליח לדאוג לדור הילדים שלו. הצמיחה הכלכלית כיום איטית יותר מבעבר ולדור החדש צפויה רמת חיים נמוכה יותר מדור ההורים שלו. לכן לא הפתיע

"הדור שלי דאג לעצמו אבל לא הצליח לדאוג לדור הילדים שלו. הצמיחה הכלכלית כיום איטית יותר מבעבר ולדור החדש צפויה רמת חיים נמוכה יותר מדור ההורים שלו. לכן לא הפתיע אותי לראות את הדור הזה יוצא לרחובות."

אותי לראות את הדור הזה יוצא לרחובות. "הטיימינג הוא עוד אספקט שלא הפתיע אותי כי זו תקופה שהפלסטנים החליטו שהם לא עושים פיגועים וגם היה זמן עד ספטמבר לפני הדין על הקמת מדינה פלסטינית. כך קרה שנוצר חלון הזמן המתאים למחאה. מה שכן הפתיע אותי במחאה הוא כמובן סדר הגודל שלה. זה דבר שאני לא חושב שמישהו יכול היה לצפות. זה קשור לדבר השני שהפתיע אותי במחאה שהוא עמדת התקשורת, שהיתה אוהדת כאן כמו שלא היתה בשום מקום בעולם. הסיקור עודד את האנשים לצאת לרחוב. לפי דעתי זה קשור לכך שלתקשורת היה חשבון עם ביבי. היה ברור שהיא על הכוונת שלו בגלל החקיקה נגד חופש העיתונות שהיתה בצנרת.

בנוסף לכך התקשורת היתה מאוד ביקורתית כלפי המדיניות הכלכלית, כלפי התרחבות חוסר השיוויון וכלפי ההטבות לטייקונים. אפילו העיתונים הכלכליים, שברך-כלל נוטים לתמוך בשוק חופשי, התחילו להבין שביבי הולך רחוק מדי. בתקשורת, ברגע שאחד אוהד תופעה מסוימת, האחרים לא רוצים לפספס את הקהל, וכך נוצרה היענות למחאה. מצד שני, התקשורת היא גם זו שיסגרה את הבסטה, היא החליטה ש'נגמר הקיץ' ולא המשיכה לעקוב אחר המחאה. היום רואים גם איך השתנה הסיקור של הסבב השני של המחאה. התקשורת כבר לא תומכת, וכשהיא לא תומכת, אנשים לא באים."

מה דעתך על החלטתם של מובילי המחאה שלא ליצור כל זיקה בינם לבין גופים פוליטיים? האם אתה רואה עתיד להנהגה פוליטית מקרב "דור ב" עליו אתה מדבר?

"הם רצו להתנתק מהפוליטיקה הישנה, מהמפלגות הקיימות. מחאה צומחת כשהמערכת הפוליטית לא מייצגת את העם. התחושה של הנתק כאן היא מוחלטת. המחאה היא נגד מפלגות הקואליציה וגם נגד מפלגות האופוזיציה. כל-כך הרבה אנשים

"אני מעריך שיש ארבעים מנדטים של אנשים שברור להם למה להצביע, אפילו אם יש להם מעט ביקורת על המפלגה שלהם. זה כולל את רוב הקבוצות של הדתיים וגם דוברי רוסית ודוברי ערבית. לכל השאר אין מושג מי המפלגה שלהם ואם יתנו להם אופציות אמינות ומשכנעות הם יצביעו."

מתנגדים למדיניות ואין אופוזיציה, אין אלטרנטיבה אמיתית למדיניות." "בסופו של יום, אם רוצים שהדור הזה לא יעלם, צריך לשנות את הכל. מה שצריך לקרות זה תהליך שבו מייצרים גופים שמייצגים את הציבור ולא מנותקים ממנו. צריך ליצור כאן פוליטיקה חדשה וזה לא קל לצערי, במיוחד לאור העובדה שהדימוי של הפוליטיקה כל-כך שלילי. יש כאלה שחושבים שהדרך לשנות היא להיכנס למפלגות הישנות ולתקן אותן מבפנים. אני מאוד בספק. אני

שורה תחתונה | ליעד, ניהול שנה א', ירושלים

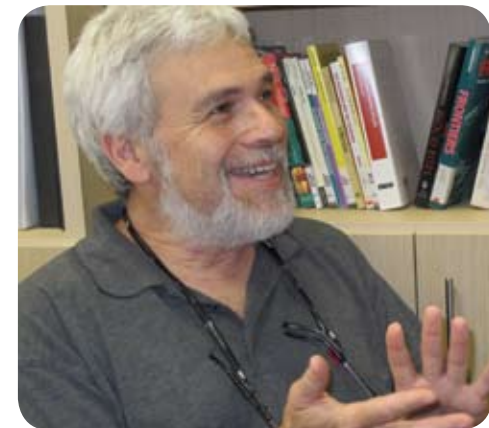

צמיחה היא היכולת של כל אדם להתפתח כאינדיבידואל. בארץ יש צמיחה מעורבת. יש אנשים שלהם הצמיחה מתאפשרת ביותר ויש אנשים שלהם הצמיחה יותר קשה. אבל יש כיוון חיובי לעבר צמיחה. יש לצמצם את הפערים החברתיים על-מנת שכל אחד יוכל לצמוח.

שורה תחתונה | נתי, הנדסה תעשייה וניהול שנה ד', חולון

צמיחה בעיניי היא צמיחה מחשבתית; יכולתם של ילדים ובני נוער לא להסתכל על המצב הקיים כמובן מאליו ולהתנגד לעוולות. בקיץ האחרון התרגשתי לראות את בני הנוער לוקחים חלק במחאה החברתית. צמיחה מחשבתית היא המסד לשינוי בחברה שבה אנו רוצים לחיות.

חושב שרוב המפלגות כיום מקובעות באיזשהו מבנה ודימוי עצמי שהם מאוד קשים לשינוי. 'לקנות כוכבים' תמיד אפשר, לשבץ אחת מהכוכבות פה או שם, אבל השאלה היא האם זה ישנה את המבנה של המפלגה ואני מפקפק בכך. דרוש פה שינוי עמוק יותר של המפה הפוליטית. מישהו צריך לבנות את הכל מחדש. הדור הזה מבין שהוא רוצה לתקן את המדינה. הוא לא סומך על הפוליטיקאים הנוכחיים שיעשו את זה."

"אני מעריך שיש ארבעים מנדטים של אנשים שברור להם למי להצביע, אפילו אם יש להם מעט ביקורת על המפלגה שלהם. זה כולל את רוב הקבוצות של הדתיים וגם דוברי רוסית ודוברי ערבית. לכל השאר אין מושג מי המפלגה שלהם ואם יתנו להם אופציות אמינות ומשכנעות הם יצביעו. בקיץ האחרון התגלו אנרגיות ליותר ממפלגה אחת. יש מחלוקות לגיטימיות בתוך המחנה ויכולות להיווצר מתוכו שתיים או שלוש מפלגות שונות. זה ייצור את המרחב הפוליטי האחר, שבו מוסכם שצריך צדק חברתי וצריך ישראלי חדש אבל עם שונות. המחלוקת בין המפלגות לא תהיה על בסיס של איבה כמו במפלגות הקיימות היום, אלא תסוב סביב נושאים ענייניים. אני לא יודע מי יגרום לזה לקרות ואין בדיוק זה יקרה, אבל בהחלט יש מקום לשמונים מנדטים חדשים. צריך לפרק את כל הישן."

יש בארץ ציבור גדול שנחשב באופן מסורתי לציבור

מצביעי ימין. האם לדעתך בעקבות ההתעוררות החברתית יכול להתרחש שינוי תודעתי אצלם? האם תהיה עזיבה של המפלגות המסורתיות?

"כל ההבניה של ימין ושמאל בנויה יותר על פחד ושנאה מאשר על עמדה, לא בנושאים חברתיים ולא בנושאים מדיניים. היא בנויה על השאלה 'מי החברה שלי?'. הכינון הזה הוא חלק ממה שתוקע את הפוליטיקה הישראלית כי הוא מחביא מתחת לשולחן את כל ה'שדים'. החלוקה לשמאל-ימין אינה משקפת מדיניות ואינה משקפת עמדות מדיניות או חברתיות. האינטרס של נתניהו הוא להגדיר את הפוליטיקה לפי שמאל-ימין. תגיד לי לאיזה קבוצה אתה שייך, ואני אגיד לך אם אתה שמאל או ימין. העניין שלנו הוא לשבור את הדמוגרפיה, לשאול

"האינטרס של נתניהו הוא להגדיר את הפוליטיקה לפי שמאל-ימין. תגיד לי לאיזה קבוצה אתה שייך, ואני אגיד לך אם אתה שמאל או ימין. העניין שלנו הוא לשבור את הדמוגרפיה, לשאול 'מה אתה חושב, מה דעותייך בקשר לאי שוויון ומה צריך לעשות במדינה?'"

'מה אתה חושב, מה דעותייך בקשר לאי שוויון ומה צריך לעשות במדינה?'. זה קשה לשבירה, כי כמו שאת אומרת, באופן מסורתי אנחנו מחולקים. אגב, כבר אין דבר כזה שמאל. אפשר לומר שהוא נגמר כשהימין חתם על הסכם השלום עם מצרים. לשמאל היה פרויקט אחד: שלום עם הפלסטינים, אבל בסופו של דבר מי שאמר שאין עם מי לדבר זה ברק. אם אין עם מי לדבר אז אין שמאל. מה שנשאר זה השמאל כדחליל. מולו נשאר גוש הימין וכל השאר שמוכנים לעשות איתו בריתות אם רק יזמינו אותם. אז אחרי הבחירות האחרונות מפלגת העבודה נכנסה לברית עם נתניהו. עכשיו הם הכניסו גם את מופז, ובינוני, גם שלי לא תסרב אם יקראו לה. זאת אומרת שכולם מוכנים להיות ימין. זאת אומרת שאין דבר כזה ימין. אין שמאל ואין גם מרכז. זו הסיבה לכך שהצעירים מרגישים שהפוליטיקה לא מייצגת אותם, לא חברתית-כלכלית וגם לא מדינית. הפוליטיקה הישראלית

לא נוגעת באף נושא חשוב, אך לצערי הבעיות לא נעלמות מהרחוב. שלשום הייתי בדרום תל-אביב. התושבים שם חווים את הקושי במציאות שנוצרה של אנשים חסרי זכויות שאין להם אפשרות לעבוד ולשלם שכירות. הם נמצאים ברחוב ומטבע הדברים נוצרים מתחים. כמובן שהמציאות הזאת דורשת שמישהו יטפל בה, אבל אף-אחד לא רוצה לקחת על עצמו את השאלות הכבדות הללו. הרבה יותר קל להתמקד בנושא נקודתי כמו דיור. הנה, יש בארץ בעיית דיור."

יש הרגשה שאנשים רבים פועלים בנושאים חברתיים נקודתיים אך למעשה הכל נובע מבעיה גדולה יותר שהיא היעדר מדיניות חברתית. מה הסיבה לכך לדעתך?

"נכון, יש חוסר מדיניות חברתית, חוסר מדיניות מדינית. אין מדיניות. מה שיש הוא רצון של המפלגות לשמר את כוחן וכמה קבוצות שיוזעות מה הן רוצות ונמצאות בעמדת כוח. הטייקונים הם קבוצה אחת שיוזעת איך להביא את מה שהם רוצים לזירת המדיניות. אבל בנוסף יש קבוצות של קנאים, כמו חלק מהמתנחלים שאני קורא להם קנאי יש"ע. זו קבוצת מיעוט אבל הם מספיק מאורגנים ומגויסים בשביל להשיג את מטרותם. אני תוהה האם הרוב בציבור ידע לבוא ולדרוש את מה שמגיע לו."

מהן עצותיך לקראת הסבב השני של המחאה הקיץ?

"הסבב השני נפתח כשיוזע שעוד שנה וחצי או פחות יהיו בחירות ולכן קשה להתעלם מכך שהמפלגות ירצו גם להרוויח לעצמן משהו. השאלה מה תהיה מערכת היחסים בין הקבוצות השונות במחאה, המפלגות שרוצות להיכנס ולהגיד 'אנחנו גם בעד', אבל בלי להיתפס כשמאלנים. רוב רובו של הציבור מתנגד למדיניות הכלכלית של הממשלה הזאת ושל הקודמות, שכללו גם קואליציות עם מפלגת העבודה, מרצ וכל השאר. צריך לקרות תהליך שבו תנועה מאוד גדולה יוצרת פוליטיקה אחרת. בתור התחלה, צריך שיהיה ברור מי מוסמך להודיע על הפגנה. שכל אחד יפגין את נוכחותו אבל שיהיו כמה דרישות מוסכמות וברורות לכולם. מה תהיה

הכותרת? צדק חברתי ודמוקרטיה. מתקיימת בישראל התנהלות אנטי דמוקרטית שבמסגרתה אין רצון להקשיב לציבור. התהליך הדמוקרטי הפשוט הוא שהציבור בא בדרישות והמפלגות קולטות את הדרישות ומבצעות אותן. בפועל יש תחושה של זלזול מוחלט בציבור ופער עצום בין מה שהציבור רוצה לבין מה שקורה בפועל. על הפער הזה בדרך כלל מגשרות מפלגות ולכן לפעמים מתחלף השלטון. בפוליטיקה המפורקת של ישראל זה לא קורה, אין אלטרנטיבה. הרבה אנשים לא הולכים להצביע כי אין להם למי. אני חושב שהפרשנות לממשלת האחדות עם מופז היא שביבי חשש להעביר תקציב קיצוצים לפני בחירות, אבל כשהוא חולק באחריות על הפעולה עם עוד תשעים ח"כים אז הוא כן מרשה לעצמו לגשת לבחירות אחרונות. ככה הוא יכול להעביר תקציב מקצץ שלא נענה לדרישות המחאה. זה

"אני חושב שהפרשנות למה שקרה עם מופז היא שביבי חשש להעביר תקציב קיצוצים לפני בחירות, אבל כשהוא חולק באחריות על הפעולה עם עוד תשעים ח"כים אז הוא כן מרשה לעצמו לגשת לבחירות אחרונות. ככה הוא יכול להעביר תקציב מקצץ שלא נענה לדרישות המחאה. זה מה שהטריד את ביבי, העובדה שהעם דורש עכשיו כל מיני דרישות. העם מפריע לו לעבוד."

מה שהטריד את ביבי, העובדה שהעם דורש עכשיו כל מיני דרישות. העם מפריע לו לעבוד."

"הנקודה שלנו היא לייצר את האלטרנטיבה ושהיא תהיה מספיק אמינה וקשובה לציבור. אבל לבנות דבר כזה זה לא פשוט ואני לא בטוח שזה יכול להיבנות בשנה וחצי. באוקטובר למשל צריך לפעול בזמן ההצבעות על התקציב, זו השאלה המרכזית, כי שם נמצאים עיקר המיליארדים ועובדים עלינו בעיניים. חשוב לא לפעול רק בקיץ אלא גם בשאר עונות השנה. התנועה לא יכולה להישאר מחנה קיץ."

שורה תחתונה | אמירת, מזרח תיכון ומחשבת ישראל שנה ב', ירושלים

יש צמיחה בתחום המודעות הסביבתית, היא לדעתי מגיעה למינימום הישראלי באופן איטי. מתחילה להיות הפנמה של הקשר הבלתי נפרד שבין צדק חברתי לסביבה בריאה, נקיה ובטוחה לכולם. ואסיים במילותיו של מהטמה גנדי: "Earth provides enough to satisfy everyone's need, but not everyone's greed."

שורה תחתונה | עטר, פסיכולוגיה ארגונית שנה ב', כפר סבא

בעיני צמיחה היא צמיחה כלכלית. במסגרת עבודתי אני נחשפת לארגוני סטארט-אפ קטנים שצצים כפטריות לאחר הגשם ואכן קונים את החברות הללו. מקימי הסטארט-אפים הם אנשים צעירים ומוכשרים מאוד.

מי צומח בכלכלה חופשית?

תומר קרת
סטודנט לתואר ראשון במדעי
הרוח והחברה באוניברסיטת בן
גוריון ופעיל במחאה החברתית

בחודש יולי 2011 נפל דבר במדינת ישראל. לאחר עשרות שנים בהן השיח הבטחוני-מדיני משל בכיפה, יצאו מאות אלפי אנשים מבתיהם במחאה על המצב הכלכלי חברתי. זרעי המחאה נטמנו עוד קודם לכן, ב"מחאת הקוטג' המפורסמת שלראשונה הפכה את הישראלים מקונים אדישים לצרכנים מפוכחים שעומדים על זכויותיהם. בשנה רווית מהפכות, הפגנות ענק ומחאות מסביב לגלובוס, הוכיח גם הציבור הישראלי כי הוא מודע לזכויותיו וכי הוא דורש לצמוח כלכלית ולחיות ברווחה. העם יצא נגד ה"שיטה הכלכלית", השיטה שאותה היללו העיתונים במשך שנים ארוכות, והתבררה כמיטיבה עם מעטים בעוד מרעין את ההמון. משטר הקפיטליזם, הליברליזם ועוד מרעין בישין מבית מדרשם של אדם סמית וניאו-ליברלים אחרים הביאו להפרטות מרובות של שירותים חיוניים, להתנערות המדינה מאזרחיה, להעסקה קבלנית נפשעת ולצמיחתה של שכבה

"משטר הקפיטליזם, הליברליזם ועוד מרעין בישין מבית מדרשם של אדם סמית וניאו-ליברלים אחרים הביאו להפרטות מרובות של שירותים חיוניים, להתנערות המדינה מאזרחיה, להעסקה קבלנית נפשעת ולצמיחתה של שכבה מצומצמת בעוד מעמד הביניים נדחק לעבר העוני."

מצומצמת בעוד מעמד הביניים נדחק לעבר העוני. למרות זאת, בחינה פשוטה במדדים כלכליים השוואתיים מעידה כי ישראל איננה מדינה קפיטליסטית בעלת כלכלה חופשית. בישראל עסקים קטנים קורסים כפטריות אחרי הגשם בעקבות יתר מיסוי וברוקרטיזציה המוטלת עליהם. המיסוי על הכנסה בישראל הוא גבוה ביותר. מבחינת מודי תחרותיות וחופש כלכלי, ישראל היא מדינה מאוד ריכוזית. יוקר המחיה בה הוא מהגבוהים במערב בעוד השכר הוא מהנמוכים. התוצר לנפש נמוך יחסית ומתחלק בצורה לא שוויונית (המשק הישראלי מייצר מעט יחסית, ורווחים הנובעים מהייצור הזה מגיעים למספר מצומצם של שחקנים כלכליים על חשבון הציבור). מיסים עקיפים רבים, כמו מס הבלו על הדלק (מס של 50% על מחירו) מוטלים על הצרכנים ופוגעים ברווחתם. כמו כן, ארגוני עובדים חזקים במגזרים מסוימים, כמו הנמלים, החשמל והרכבות, גובים משכורות

"בנוסף, טייקונים, תעשיינים ותאגידים גדולים מקבלים הקלות במיסים והטבות כלכליות בשווי של 20-40 מיליארד ₪ בשנה על חשבון צרכים חברתיים. הריכוזיות במשק היא הגורם המוביל לעוני וליוקר המחיה במדינת ישראל."

הגורם המוביל לעוני וליוקר המחיה במדינת ישראל. בין אם באצטלה "קפיטליסטית" או "סוציאליסטית", השימוש באידיאלוגיות הוא מסך להסוואת העובדה הפשוטה כי המשק הישראלי נשלט על ידי אליטה כלכלית מצומצמת. אם העם רוצה צדק חברתי, פירוק הריכוזיות הכלכלית צריכה לעמוד בראש מעייניו.

לצמוח

דרך התאחדות הסטודנטים

בעז מנחין
סטודנט שנה א' למדעי המחשב,
חבר תנועת מאבק סוציאליסטי.

נמצא דווקא בצד של אלו שהכריזו עליהם מלחמה. כך יצא שבקיץ האחרון, כשעופר עיני וההסתדרות עמדו מהצד, הסטודנטים נלחמו ברחובות. אז למה אני קובע כי דווקא התאחדות הסטודנטים היא זו שמועלת בתפקידה? כי עוד לפני שהכנסת הודיעה על פיזור (ובסופו של יום היא לא עשתה כן), הודיעה התאחדות הסטודנטים כי במקרה של בחירות, הסטודנטים לא ישתתפו במחאה הקיץ, מחאה שיש ביכולתה לשנות את תנאי העסקה בארץ. במקביל לכך, מהתבטאויותיו ומהופעותיו בתקשורת של איציק שמולי, יו"ר התאחדות הסטודנטים, קשה שלא לתהות שמא הוא מחפש לעצמו כסא שעליו הוא יוכל לשבת בעתיד, ושמא פעולותיו כיום מכוונות למען השגת מטרה זו.

אבל לא רק כלפי חוץ שוגה התאחדות הסטודנטים בהתנהלותה. העומדים בראשה חייבים להבין שבאופן עקיף הם גם נציגיהם של עובדי הסגל הזוטרי, שצוותו מורכב מסטודנטים לשעבר ובהווה, ושעליהם לדאוג לרווחתם כעובדים באקדמיה. כמו שאגדת הסטודנטים של אוניברסיטת בן גוריון תומכת ופועלת בסולידריות למען תנאי העסקתן של עובדות הניקיון באוניברסיטה, כך גם התאחדות הסטודנטים הארצית צריכה להיות שותפה לכל מאבק ולכל מחאה חברתית שקשורים לתנאי ההעסקה של ציבור עובדים באוניברסיטה. ובאופן כללי יותר, אחד מהכוחות שמנהיגים את מעמד הביניים צריך לדאוג לצמצום הפערים בחברה ולא לשתף פעולה עם המדיניות הקיימת. ולכן אני קובע שלסטודנטים מגיעה הנהגה שמבינה את תפקידה המכריע במערכה זו. רק כך נוכל לצמוח כתחברה.

"ובאופן כללי יותר, אחד מהכוחות שמנהיגים את מעמד הביניים צריך לדאוג לצמצום הפערים בחברה ולא לשתף פעולה עם המדיניות הקיימת. ולכן אני קובע שלסטודנטים מגיעה הנהגה שמבינה את תפקידה המכריע במערכה זו. רק כך נוכל לצמוח כתחברה."

כשמדברים על המחאה החברתית בקיץ נהוג לדבר על ההמונים שהשתתפו בה ושטפו את הרחובות, אך יש לזכור כי יחד איתם פעל גם כוח מאורגן, חזק וגדול מאוד - התאחדות הסטודנטים. אם האקדמיה משמרת את כוחו של מעמד הביניים, מאחר שרוב הסטודנטים מגיעים ממעמד הביניים, הרי שהתאחדות הסטודנטים, כנציגת הסטודנטים, היא אחת משתי החרבות שיש למעמד ביניים זה. מעמד הביניים עסוק במאבקים רבים, וביניהם המאבק על עתיד זכויות העובדים בישראל. ובאמרי עובדים, כוונתי היא לעובדים שלא רק משתייכים לשכבת מעמד הביניים, אלא גם לשכבת מעמד הפועלים. המאבק על יציבות תעסוקתית, כדוגמא לאחד מהמאבקים החשובים שמתנהלים בארץ, שיכריע את העתיד המקצועי של שכבת מעמד הביניים ומעמד הפועלים, הוא דוגמא למאבק משותף ומכריע של שני המעמדות. אני רוצה לשאול האם התאחדות הסטודנטים והעומדים בראשה מבינים את כוחם ומשתמשים בו נאמנה

"אני רוצה לשאול האם התאחדות הסטודנטים והעומדים בראשה מבינים את כוחם ומשתמשים בו נאמנה למען קידום סדר חברתי שונה מהקיים? התשובה לכך, לדעתי, היא לא."

למען קידום סדר חברתי שונה מהקיים? התשובה לכך, לדעתי, היא לא. כדי להסביר מדוע, לדעתי, התאחדות הסטודנטים מועלת בתפקידה, יש לדבר קודם כל על החרב השנייה של מעמד הביניים - ההסתדרות, שהיא הכוח המאורגן שמייצג את מספר האנשים העובדים הגבוה ביותר בישראל. הכוח של העבודה המאורגנת יכול היה כמעט לבדו להכריע את תוצאות המחאה החברתית האחרונה - אלא שההסתדרות בחרה במקום לתמוך במחאה, לשבת מהצד ולשתוק, ואין מה להתפלא על כך. כשחברי הליכוד מונחים לבחור בעופר עיני, אי אפשר שלא לחשוב שמי שאמור להגן על העובדים,

שורה תחתונה | נועה, עבודה סוציאלית שנה ב', תל אביב

יש צמיחה במודעות לצרכים של אוכלוסיות מיוחדות, כמו עיוורים ולקויי למידה, אבל עדיין יש לאן לשאוף בתחום הזה.

שורה תחתונה | מורלי, תעשייה וניהול שנה ד', ירושלים

אני רואה צמיחה בכל מה שנוגע למעורבות חברתית ופוליטית בישראל. יותר אנשים מביעים דעה, יותר מתפקדים למפלגות, ויותר פועלים בשביל לשנות. עם זאת, הדעות שלנו נעשות קיצוניות יותר, ולצערי הדבר מתבטא גם בסובלנות שלנו כלפי אחרים.

מהו התמ"ג ומהו הקשר שלו לצמיחה?

הנוסחה לחישוב התמ"ג היא :

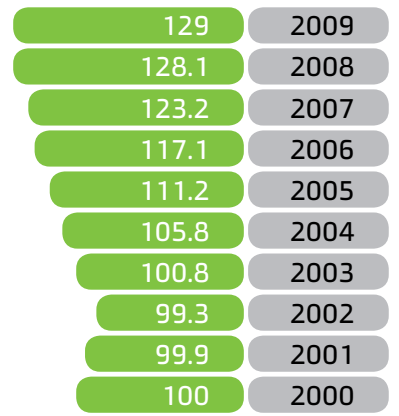
סיכום הצריכה הפרטית + צריכת הממשלה + השקעות + ייצוא - ייבוא.

כיום נוטים להשתמש בתמ"ג, על מנת להעריך את היציבות והחוסן הכלכלי של מדינה מסוימת ביחס למדינות אחרות.

כפי שאפשר לראות מהטבלאות, צמיחה בתמ"ג לא מובילה בהכרח לירידה בשיעורי העוני

מדד גידול התמ"ג הריאלי בישראל.

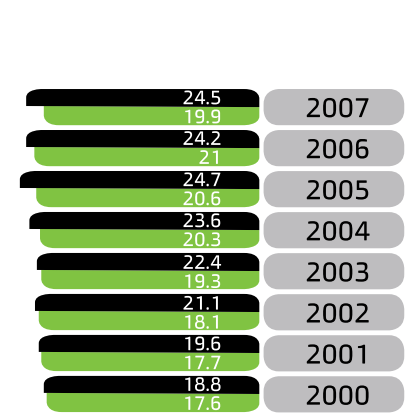
נקודת הייחוס: שנת 2000=100

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

שיערי העוני בישראל בשנים 2000 - 2007

● נפשות ● משפחות

מקור: מינהל המחקר במוסד לבט"ל

מה קורה ביחידה?

מיזמים חברתיים של "קרן משה - התכנית למנהיגות"

פרויקט משאב: הסטודנטים בחרו לפעול למען עמותת "מיח"א באר שבע" שמשקמת ילדים ופעוטות לקויי-שמיעה. בתקופה זו יזמו הסטודנטים ביקור במרכז מיח"א לשם הרצאה ופעילות יצירה עם הילדים, ביקור באוניברסיטה, פעילות מוסיקה, ריקודים, דרמה ומשחקים והקימו דוכני מידע בקמפוס, ומכרו כרטיסים למסיבת האזניות שהיא אירוע השיא של המיזם. במסיבה חגגו ארבע-מאות סטודנטים וסטודנטיות וכעשרת-אלפים ש"ח גויסו לטובת הקמת בנק מכשירי-שמיעה במרכז השיקום של מיח"א.

פרויקט סחב"ק: הפרויקט התמקד השנה בעידוד כלכלה מקומית ב"מרכז אורן". חברי הפרויקט אירגנו אירוע במרכז שכלל דוכני בגדים, ספרים ותכשיטים, הנחות של בעלי העסקים במרכז לסטודנטים, להקות מקומיות שניגנו, שירה בציבור, פינות ישיבה ועוד. האירוע התקיים בשיתוף פעולה עם העירייה, אגודת הסטודנטים ובעלי העסקים במרכז. לאירוע המוצלח הגיעו כחמש מאות איש במהלך הערב וגם הגיעו תושבי השכונה הותיקים.

פרויקט יחד: הסטודנטים יזמו ערב העלאת מודעות לחברי ה-NA - מכורים אנונימיים. הערב כלל הסברה על הנושא, שיתוף סיפורים אישיים ועוד. מלבד למאה הסטודנטים שנכחו בו, הגיעו גם אנשי אקדמיה רבים. פגישת החשיפה הייתה מרתקת ומרגשת, ורבים מהיושבים ביקשו לקבל מידע נוסף על הנושא.

מדברי הסטודנטים:

"אנחנו, הסטודנטים, רואים חשיבות עצומה בעיסוק באוכלוסיות שנדחקות לשוליים בחיי היומיום של החברה הישראלית. ויתרה מזאת, אוכלוסיות המוגדרות (באופן לא רשמי כמובן...) כאוכלוסיות 'מפחידות', רחוקות שנות אור מהחברה שבה אנחנו רגילים לחיות. העיסוק עם אוכלוסיות אלו פותח עולם חדש בפני מי שרק מוכן לכך, שבבסיסו עומדת דרך ההבנה, האמונה באדם והאהבה ההדדית המחליפות את הביקורתיות וההתנשאות".

הדירות הפתוחות

חוגי התיאטרון של הדירות הפתוחות העלו החודש מגוון הצגות ביום שכולו תיאטרון, שהתקיים באוניברסיטה עבור סטודנטים ומשפחותיהם. ההצגות בוימו על ידי תושבי השכונות, בהנחייתה של זמירה רון דוד ובסיוע הסטודנטים שבתכנית שליוו את החוגים לאורך השנה. התוכנית חתמה את פעילותה באירוע מסכם בפארק המים "אשקלונה", שבו למעלה משש-מאות תושבים מרחבי השכונות ד' רבתי, ג' ו"א בילו עם הסטודנטים של התכנית. יום הכיף נחתם בטקס מרגש שבו נפרדו הסטודנטים מתושבי השכונה עד לשנת הפעילות תשע"ג.

ההרשמה לתוכניות השונות של היחידה החברתית לשנת הלימודים תשע"ג נמצאת בעיצומה. לפרטים נוספים והרשמה: היחידה למעורבות חברתית 08-6461685 או באתר היחידה www.bgu.ac.il/cau.

תודה
לכל מי שלקח חלק (:

